

WASTEWISE projekt

Ajánlások

Készítették
AAEL & CoPE

WASTEWISE

Bevezetés

A „Hulladékgazdálkodási rendszerek összehasonlító elemzése Szlovákiában és Szicíliában: kihívások, megközelítések és az EU-s politikák végrehajtása” (link) című tanulmány alapján, amely az Erasmus+ KA210-VET Waste Wise: Enhancing Governance for Sustainable Waste Management (N. 2024-2-SK01-KA210-VET-000260945) projekt keretében készült, a partner szervezetek olyan ajánlásokat fogalmaztak meg, amelyek célja a hulladékgazdálkodási rendszerek hatékonyságának, fenntarthatóságának és irányításának javítása az érintett régiókban.

Az összehasonlító vizsgálat kérdőíveken alapuló értékelést is tartalmazott az adminisztratív személyzet és a nemzeti, illetve európai hulladékjogi szabályozások végrehajtásában érintett képviselők viselkedéséről és ismereteiről. Az eredmények azt mutatják, hogy bár a környezeti célokkal kapcsolatos tudatosság általában magas, a jogi keretek és a gyakorlati alkalmazások megértése továbbra is korlátozott. Ez a megállapítás számos alábbi ajánlás alapját képezi, különösen az irányítás, a közigazgatási kapacitás és a szakmai képzés fejlesztésével kapcsolatosakat.

A kormányzás, a koordináció és a szakpolitikai koherencia megerősítése

Az eredményes hulladékgazdálkodáshoz elengedhetetlen az egységes irányítás minden közigazgatási szinten. Szlovákiában a felelősségi körök viszonylag központosítottak, ami a települések teljesítménye közötti egyenlőtlenségekhez vezet. Szicíliában a széttöredezett irányítás és a regionális és helyi szervezetek közötti közvetlen koordináció gyakran akadályozza az EU hulladékgazdálkodási céljainak megvalósítását.

A felmérés eredményei azt mutatják, hogy számos helyi és regionális tisztviselő nem rendelkezik egyértelmű ismeretekkel az EU- és nemzeti hulladékjogszabályok által rájuk rótt hatáskörökről és kötelezettségekről. Ez késedelmekhez vezet a tervezésben, a jelentéstételben és a szabályok betartásában.

E kihívások kezelése érdekében mindkét régióknak integrált irányítási modellt kellene alkalmaznia, összhangban az EU hulladék-keretirányelvével (2008/98/EK irányelv, amelyet a (EU) 2018/851 irányelv módosított).

Az intézmények közötti koordinációs platformok és egy regionális hulladékmegfigyelő központ létrehozása javíthatná a kommunikációt, a monitoringot és a jogszabályoknak való megfelelést. A közigazgatási tisztviselők számára biztosított egységes képzésnek ki kell egészítenie ezeket a reformokat, hogy a szakpolitikai célok hatékonyan átültethetők legyenek a gyakorlatba.

A hulladékkezelési infrastruktúra modernizálása és a kapacitás bővítése

A körforgásos gazdaságra való átállás az elegendő kezelési kapacitás és a korszerű infrastruktúra rendelkezésre állásától függ. Mindkét régióban vannak hiányosságok, amelyek korlátozzák az újrahasznosítást és fenntartják a hulladéklerakókra való túlzott támaszkodást. Szlovákiának a vidéki gyűjtési rendszerek és a komposztálás fejlesztésére kellene összpontosítania, míg Szicíliának be kellene fejeznie a komposztáló és az anaerob lebontó üzemek hálózatának kiépítését.

Az EU-s eszközöket – például a Kohéziós Alapot, a LIFE programot és a PNRR-t – stratégiaileg kellene felhasználni a városi hulladéokra vonatkozó uniós 2035-ös lerakási cél (legfeljebb 10%) teljesítése érdekében. Az integrált regionális beruházási tervek javítanák a fenntarthatóságot és a szakpolitikai koherenciát.

Beruházás az oktatásba, a tudatosságba és a társadalmi részvételbe

A lakosság részvétele továbbra is döntő tényező az uniós célok elérésében. A kormányoknak és az önkormányzatoknak erősíteniük kell a környezeti nevelési kampányokat, beépítve a „hulladékműveltséget” (waste literacy) és a körforgásos gazdaság elveit az iskolai tantervekbe és a szakmai képzésbe.

A közösségi kezdeményezések – mint például a Zero Waste iskolák, a javítóműhelyek (repair café) és a helyi ösztönző rendszerek – hatékonyan képesek megváltoztatni a viselkedést és elősegíteni a lakosság aktív bevonását.

Az adatkezelés, a monitoring és az átláthatóság javítása

A pontos adatok elengedhetetlenek a jó kormányzás érdekében.

Szlovákia ISOH rendszereinek és Olaszország MUD/RENTRI rendszereinek interoperábilissá és az EU jelentéstételi szabványokkal összhangossá kell válniuk.

A digitális nyomonkövetési eszközök bevezetése – például a hulladék GIS-alapú feltérképezése és QR-kódos gyűjtőrendszerek – növelné az átláthatóságot, és segítené az előrehaladás értékelését az EU célkitűzései felé.

Előrelépés a körforgásos gazdaságra való átállásban

A hulladékgazdálkodásnak a körforgásos gazdaság tágabb kerete felé kell fejlődnie.

A szlovák Körforgásos Gazdaság Útitervét (2022) és Szicília Regionális Hulladékgazdálkodási Tervét (2024) kulcsfontosságú ágazatokban megvalósuló pilotprojektek útján kellene konkretizálni (építőipar, élelmiszer-hulladék, műanyagok).

Az olyan uniós kezdeményezésekben való részvétel, mint a Circular Cities and Regions Initiative (CCRI), felgyorsíthatja az innovációt és elősegítheti a régiók közötti tudásmegosztást.

Gazdasági ösztönzők és eszközök bevezetése a megelőzés és az újrahasználat előmozdítására

A körforgásos gazdaság nemcsak a hulladék visszanyerését, hanem a megelőzést is igényli: csökkentés, tervezés, javítás és újrahasználat. Olaszországban az OECD elemzése rávilágít az adózási mechanizmusok e téren rejlő lehetőségeire.

Elő kell mozdítani az együttműködő gazdasági modelleket, javító- és újrahasználati központokat, valamint ösztönzőket azoknak a vállalkozásoknak, amelyek újrahasználatos csomagolóanyagokat vagy visszaváltható tartályokat alkalmaznak. Mindig figyelembe kell venni a társadalmi és igazságossági dimenziót: ezeknek az eszközöknek a legsebezhetőbb polgárok vagy kisebbségi közösségek számára is hozzáférhetőnek kell lenniük.

A területi önellátás és a kiterjedt infrastruktúra biztosítása, a regionális egyenlőtlenségek csökkentésével

Szlovákiában vannak olyan területek, ahol a városi hulladék több mint 50%-a továbbra is hulladéklerakókba kerül, míg Olaszországban a régiók között jelentős eltérések tapasztalhatók mind a szelektív hulladékgyűjtés, mind az infrastruktúra tekintetében. A szakpolitikáknak olyan országos/régiós terveket kellene előmozdítaniuk, amelyek biztosítják a megfelelő infrastruktúrát egységes minimumszabványokkal, elkerülve, hogy bizonyos területek „láthatatlanná” váljanak a hulladékgazdálkodási láncban.

Az illegális tevékenységek és a hulladék jogellenes ártalmatlanításának hatékony visszaszorítása

Olaszországban jól ismert az „ecomafia” jelenléte a hulladékgazdálkodásban, egy olyan jelenség, amely veszélyezteti az egész ellátási láncot. Szlovákiában, mint sok más országban, szükséges a környezetvédelmi ellenőrzések, vizsgálatok, átláthatóság és szankciók megerősítése az illegális hulladéklerakás, a hulladék illegális forgalmazása és a kritikus szakaszok „láthatatlanná tétele” megelőzése érdekében.

A kommunikáció és az identitás szempontjából hangsúlyozni kell, hogy a tiszta környezethez való jog egyben társadalmi és igazságossági jog is, nem csupán „környezeti kérdés”.

Készségek fejlesztése és a nemzetközi együttműködés előmozdítása

A kérdőív eredményei egyértelműen rámutattak a közigazgatási tisztviselők készségeinek megerősítésére, különösen az EU hulladékjogi szabályozásának megértése és alkalmazása terén. A képzési programoknak ezért a jogi keretek értelmezésére, az adatok jelentésére és az érintettek közötti koordinációra kell összpontosítaniuk. A nemzetközi együttműködést az Erasmus+, a Horizon Europe és az Interreg programok keretében ki kellene terjeszteni, hogy elősegítsék az egymástól való tanulást és a jó gyakorlatok átadását olyan régiók között, amelyek hasonló közigazgatási és társadalmi-gazdasági kihívásokkal küzdenek.

Ez a bizonyítékokra épülő megközelítés biztosítja, hogy a reformok ne csak hatékonyan legyenek megtervezve, hanem eredményesen és széles körű intézményi támogatással is végrehajtásra kerüljenek.

Okos gazdasági és szabályozási eszközök bevezetése

Mindkét országnak ki kellene bővítenie a „Pay-As-You-Throw” (PAYT) rendszereket, és növelnie kellene a hulladéklerakókra kivetett díjakat a megelőzés és az újrahasznosítás előmozdítása érdekében. A kibővített termékfelelősség (EPR) megerősítése, a (EU) 2018/852 irányelvnek megfelelően, ösztönözni fogja a gyártókat az ökotervezés és az újrahasználat elveinek integrálására.

A zöld átmenetet támogató alapok létrehozása segítheti a kis- és középvállalkozásokat a körforgásos modellek alkalmazásában, és ösztönözheti az innovációt.

Következtetések

Az európai Green Deal, a Körforgásos Gazdaság Cselekvési Terve és a Zéró Szennyezés Stratégiája céljainak elérése érdekében Szlovákiának és Szicíliának túl kell lépnie a formális megfelelésen, és integrált, tudásalapú irányítást kell alkalmaznia.

Az adminisztratív kapacitás javításával, az infrastruktúrába történő beruházással, a polgárok bevonásával és a körforgásos gazdaság elveinek alkalmazásával mindkét régió a hulladékgazdálkodás fenntartható modelljévé és az EU-n belüli regionális együttműködés példájává válhat.

 Az Európai Unió
társfinanszírozásával

További kérdések?

 bohatova.zuzana@gmail.com

 www.wastewise.sk

 Wastewise2025

*Lépj kapcsolatba
velünk!*

